

LUPESCU RADU

A HUNYADIAK

A Hunyadiak történelmi szerepvállalása évszázadok óta mindenkit lenyűgöz. Ebben a családban bárki megtalálhatta történelmi ideálját, akár a győztes hadvezért, az ellenségben is tiszteletet kiváltó hőst,

akár a kultúra és művészet pártolóját, az ország területének növelőjét, a magyart, az igazságos fejlődelmet kereste. Nincs is a magyar történelemben még egy család, amely ilyen tiszteletet vívott volna

A Hunyadi-ház diadalünnepe

Vizkelety Béla rajza nyomán metszette Franz Kollarz. Vizkelety Béla (1825–1864) a Nemzeti Színház jelmeztervezője volt. 1857-ben készült litográfiája a Napkelet című lap jutalomképeként jelent meg. A szerző különösen kedvelte a sokalakos, tömegeket megmozgató jeleneteket, amelyeken a szereplők bemutatásánál használhatta viselettörténeti kutatásainak eredményeit.

ki magának mind az ifjúság, mind a felnőttek világában. Szereplése kereken egy évszázadot tesz ki a magyar történelemben: a 15. század elején jelent meg átlagos nemesi famíliaként, és a 16. század ele-

jén halt ki mint az ország legvagyonosabb családja. Ez a látványos család-történet nemcsak az utókort, hanem a kortársakat is lenyűgözte. Jogosan merül fel a kérdés: kik is voltak valójában a Hunyadiak?

I. EREDETELMÉLETEK

Mátyás király volt az egyetlen olyan magyar uralkodó, aki nem származott uralkodói dinasztiából, sőt a család társadalmi helyzete két generációval korábban még igen szerénynek volt mondható. A Hunyadiaknak azonban, mint megannyi más 15. századi családnak, sikerült az áttörés. A társadalmi mobilitás, különösen Luxemburgi Zsigmond uralkodása óta, olyan méreteket öltött, hogy végső soron a Hunyadi család szerepvállalásának szerencsés alakulása nehezen ugyan, de elfogadhatóvá vált a kortársak számára is. Nem rendkívüli pályafutásról van szó, amint sok történeti műben olvasható, hanem három generáció, azaz Vajk, János és Mátyás kitartó munkájáról, akik a társadalmi felemelkedés minden lépcsőfokát alaposan elkoptatták.

Hunyadi János kapcsán talán még nem, de Mátyás királlyá választása után sokan már a kortársak közül is feltették a kérdést: honnan származik a család? A kérdésre adott válaszok időben és érdekcsoportoknak megfelelően változtak. A kortársakat elsősorban az eredetből kikövetkeztethető társadalmi helyzet érdekelte. A Hunyadi János- és Mátyás-ellenes tábor a választ a család lejáratására igyekezett felhasználni, míg a Mátyás környezetében született választok az uralkodói tekintély emelését szolgálták. A 19. században nemzeti történetírások születésével inkább a kérdés etnikai vetülete került előtérbe, a magyar, román és szerb történészek egyaránt saját nemzetük fiainak állították be a Hunyadiakat. A vita a család származása kapcsán mindmáig folytatódik, és noha történészkörökben kezd kialakulni a konszenzus, a tudományos álláspont és a néphit között még mindig döbbenetes a szakadék.

A ZSIGMOND-LEGENDA

A Hunyadi család eredetével kapcsolatos elképzelések széles választékából kétségtelenül a Luxemburgi Zsigmond királytól való származás legendája örvendett a legnagyobb népszerűségnek. Évszázadokon keresztül fennmaradt a magyarság tudatában, és noha az utóbbi évszázadban a történészek sokat tettek annak érdekében, hogy a tudományos kutatás medrébe tereljék ezt a témát, még ma is szívósan él a köztudatban. Ez a származástörténet igen korai, már a Hunyadiak életében ismert volt, nem a nép költötte a család kihalása után. Nem kizárt, hogy bizonyos elemei – mint például a holló lenyílazása és a gyűrű visszaszerzése – éppen a család berkeiben születtek, s később, más szerzőknek köszönhetően, újabb elemekkel és részletekkel egészültek ki. Alapjául a család régi címere szolgált, benne egy olyan madárral, amely mindig is nagy népszerűségnek örvendett a folklórban. Eköré aztán olyan homályosan ismert tények és szereplők kapcsolódtak, mint a román gyökerek, Zsigmond szerepe a család Magyarországra kerülésében és előmenetelében vagy éppen az elég korán Hunyadi kezébe került Marzsina-birtok.

A történetet először Antonio Bonfini, Mátyás király humanista udvari történetírója rögzítette ekképpen: „Azt

mondják, hogy az Erdélyben tartózkodó Zsigmond összefeküdt egy nemes oláh intelligens és bájos lányával, három hónap múlva megtudta, hogy az teherbe esett tőle, fényesen megajándékozta, és emlékeztetőül egy gyűrűt hagyott nála. Utasította, hogy szülöttjét gondosan táplálja, nevelje, s ha fölcseperedett, küldje el hozzá a jellel; a kisasszony aztán esetét fölfedve gazdag hozományával hozzáment egy nemes oláhhhoz, aki a móríng bőségére meg a becstelenség nagybecsű voltára tekintve szívesen fogadta a leány ajánlatát. Ez a maga idején csinos és formás fiúcskát szült, akít Jánosnak nevezett el. Midőn a kised anyja ölében feküdt, odaröppent egy holló, és a jelül adott gyűrűt felragadta. Az asszony nagy ijedségében gyorsan megkérte a férjét, hogy vegye üldözőbe a hollót, és szerezze vissza a gyűrűt, nehogy a kisleány reménységét az átkozott madár elrabolja. Erre a férfi nyilával megsebesítette a hollót, és a gyűrűt máris visszavette. Később a feltűnő szépségű ifjú János az anyja tanácsára elment Zsigmondhoz, és felmutatta a gyűrűt. A király ráismert, és birtokokkal, falvakkal bőségesen megadományozta őt.”

A legenda szerint a keresztény közérkölc alapján ugyan megbotránkozott, de elfogadott szokás áldozata volt tehát Hunyadi János anyja, akivel az uralkodó Hunyad megyei átutazása alkalmával ismerkedett meg. Bonfini szerint ezt a történetet Hunyadi János legnagyobb ellensége, Cillei Ulrich udvarában találták ki, hogy lejárassák a családot. Ma már lehetetlen megállapítani Bonfini megjegyzésének valóság alapját, hiszen a Zsigmondtól való esetleges származás inkább növelte, mint csökkentette volna Hunyadi kar-

rierlehetőségét, amelyet Ulrich minden bizonnyal igyekezett megakadályozni.

Hogy a Zsigmondtól származás legendája milyen pozitív jelleggel bír, az Heltai Gáspár krónikájából derül ki, amelyben szép kerek történeté nőtte ki magát. Heltai előadása Bonfini elbeszélésére épül, de a részletekben van néhány jelentős eltérés. Heltai ugyanis pontosabb adatokkal szolgál az esemény idejére és a részt vevő személyekre vonatkozóan, ami jelentős mértékben emelte története hitelét. Szerinte a csábításra 1392-ben került sor, amikor Zsigmond valóban vezetett hadjáratot a törökök ellen, igaz, Erdélyt nem érintette, csak a Szörényi bántság területét. Utalt Hunyadi János anyjának kilétére, akiről sem Bonfini, sem az oklevelek nem tesznek említést. Egy „Morzsinai nemzetből való” aszszonyról van szó, akinek – a közhiedelemmel ellentétben – nem mondja meg a keresztnevét. Nem is tudta a keresztnevet, ugyanis következetesen csak Morzsinainak nevezte. Feltételezett keresztnevét – Erzsébet – egy másik krónikás, Cortesius jegyezte le. Heltai Gáspárnak köszönhetően a Zsigmondtól származás legendája országszerte elterjedt. A siker magyarázata kétségtelenül krónikájának magyar megfogalmazásában és a történet olvashatóbb előadásmódjában rejlik, s összefüggött az éppen ebben a korszakban kialakuló erőteljes Mátyás-tisztelettel.

Ezt az eredetelméletet a 18. századig lényegében senki sem kérdőjelezte meg. Carolus Christianus Besser az első között vetette el s állt ki a havasalföldi román eredet mellett. A 19. században már egészen háttérbe szorult, teljesen elfeledtetni azonban nem lehetett. Elő-

ször Aranka György és Kazinczy Ferenc támadta meg, inkább erkölcsi, mint tudományos alapon: „Megczáfolása azon bitang hírnek, hogy Hunyadi János Magyarország Kormányzója és Erdélyi Vajda vad ölelésből eredett.” Fejér György és Teleki József az újonnan előkerült oklevelek segítségével a legenda valótlanságát tudományosan is alátámasztotta. A 19. század végére elavultnak tekintett történetet tudományos igényvel utoljára Möller István támasztotta fel hamvaiból, aki a vajdahunyadi vár úrn. Mátyás-loggiája falképeinek egyes jeleit a Zsigmondtól származás történetével asszociálta. Möller elég indulatos reakciót váltott ki a történészekből, amit jól tükröz Fraknoi Vilmos megállapítása: „Ezekután őszinte sajnálattal kell kijelentennem, hogy az érdemdús műtörténész, mikor combinatiók alapján történeti igazságnak tünteti föl azt, ami a történetírás kezdettől fogva mesének tart, illetékessége határain túlépött.”

Ezen eredettörténet átütő sikerének több oka volt: egyfelől azt a reményt táplálta, hogy a magyar történelemben oly nagyszerű szerepet betöltő Hunyadiak nem voltak sem szerény, sem román származásúak, másfelől a legendának hitelt adott a család közismert címere a hollóval, csőrében gyűrűvel. Mindezt pedig – Heltai Gáspárnak köszönhetően – már a 16. század óta el lehetett olvasni magyar nyelven.

A CORVINUS-LEGENDA

A család eredetével kapcsolatos, legrvidebb ideig virágzó legenda az ún. Corvinus-legenda volt, mely a magyarországi humanizmussal született és vele is múlt ki. A humanista fejedelmi

udvarok tipikus termékéről van szó, amelyet Petrus Ransanus humanista érdeklődésű domonkos szerzetes írt le először, aki a nápolyi király követeként került Magyarországra, bár a legenda jellegzetesen Bonfini-történetként épült be a köztudatba. Eszerint „Mátyás királynak az oláh But fia, Corvinus János volt az apja, aki az atyai faluban született, melyet a mi időnkben is Corvinum-nak mondanak, Zsigmond uralkodása idején, aki először ismerte fel virtusát és lelkének kiválóságát; anyja az amazonnak tartott Szilágyi Erzsébet volt. Ahogy felcseperedett, azt állította, hogy római nemzetségből született, ahogy szüleitől gyakran hallotta, törzsét a Corvinusokra vezette vissza, akik a rómaiak ősi családjai közé tartoztak.”

Nem világos, hogy Mátyás király hogyan viszonyult a Corvinus-legendához. Az kétségtelen, hogy a királyi udvar köréhez tartozó humanisták alapozták meg és hirdették, tehát a királytól teljesen idegen nem lehetett. Sőt, a király engedett a név mögött rejlő eredet csábításának, amikor elfogadta, hogy házasságon kívül született fiát Corvin Jánosnak nevezzék. Mátyás azonban soha nem használta a Corvin nevet. A Corvinus-legendáé maig ható egyedüli következménye azonban – sajnálatos módon – éppen Mátyás, sőt néha az egész család Corvin megnevezése mind a hazai, mind a külföldi irodalomban.

A Corvinus-legendáé, úgy tűnik, egy érdekes családtörténeti adatot mentett át az utókorra. Ransanus és Bonfini is megemlékeznek az al-dunai Kevéről mint a család korai tartózkodási helyéről. Az adat hitelességét Kulcsár Péter próbálta meg alátámasztani, amire alább még visszatérek.

A HITELES ADATOK TÜKRÉBEN

A család eredetével kapcsolatos legendák évszázadokra elhomályosították a valóságot. Bár a 18. században már megkérdőjelezték ezek hitelét, okleveles adatokkal alátámasztott, hitelesebb eredetelméletet senki sem vázolt fel. Erre már csak azért sem volt esély, mert a család levéltárát a 16. század elején a Hunyadi-vagyont megőrző Brandenburgi György a németországi Ansbachba vitte. Az oklevelekbe vetett hit azonban megvolt, amint Benkő József 1778-ban befejezett nagy művében, a *Transsilvania specialis*-ban olvasható: „Engem táplál az a remény, hogy

napfényre fog kerülni a beiktató levél, amelynek erejénél fogva Jánost, anyja gyámsága alatt lévén beiktatták az említett uradalomba. Ha ez bekövetkezik, véget ér minden vita János származásáról.” A családi levéltár egy része II. József jóvoltából, a többi pedig a 19–20. században több részletben került viszsza. Benkő nem is sejtette, hogy amikor sorait papírra vetette, már Magyarországon volt a Vajdahunyadra vonatkozó oklevél, éppen a családi levéltár II. József segítségével visszaszerzett részében. Első alkalommal Fejér György publikálta 1844-ben. Benkő óhaja tehát teljesült, de feltételezése nem igazolódott. A legkorábbi oklevelek ugyanis nem biztosítottak egyértelmű támpontot a család eredetére vonatkozóan.

A Hunyadi család levéltára szerencsére viszonylag épen átvészelte a későbbi évszázadok viszontagságait. E levéltár darabjait számba véve egyértelművé válik, hogy egységes gyűjteménnyel állunk szemben, amely lineárisan nőtt, törések nélkül, összhangban az országos eseményekkel. Emiatt a család birtokainak gyarapodását pontosan nyomon lehet követni, különösen a korai szakaszban. Ennek fényében egészen biztosan lehet állítani, hogy a család első okleveles említése 1409-ből való. Zsigmond királynak a hunyadi birtokra vonatkozó pátenze a Hunyadi család levéltárának legkorábbi darabja. Más levéltárakban sem maradt fenn a Hunyadiakkal kapcsolatban olyan oklevél, amely ennél korábbi lenne. Az a tény, hogy az 1409-es birtokadományozásra vonatkozó okmányok minden egyes darabja megmaradt, szintén a Hunyadi-levéltár álagának jó megőrzését bizonyítja.

Az 1409-ben kelt királyi pátenz két megállapítást tesz lehetővé. Először is a családnak 1409 előtt bizonyára nem voltak magyarországi birtokai, mivel a családfőt, Vajkot nem nevezi meg birtoka szerint. A másik az oklevélben található keresztnevekkel kapcsolatos, amelyeket már korábban is tárgyalt a történetírás. Először Réthy László tanulmányozta őket, aki Vajk nevének figyelembevételével a család délszláv eredetét igyekezett bebizonyítani. A Vajk keresztnév azonban jóval elterjedtebb volt ahhoz, hogy forrásértékűnek lehetne tekinteni. Figyelemre méltóbb ilyen tekintetben a Radul, amelyről Karácsonyi János egyértelműen kimutatta, hogy román – szerinte havasalföldi – eredetű. A korai oklevelekből tehát mindössze annyi derül ki, hogy

a család idegenből került Magyarországra, a keresztnevek alapján talán Havasalföldről.

Thuróczi János szabatatosan, ellentmondásoktól mentesen fogalmazta meg, amit az oklevelek sejtetnek: „Élt ekkor az országban egy bátor vitéz, Havasalföld népének nemes, nevezetes szülöttje, Hunyadi János, harcos férfiú [...] Mondják ugyanis, hogy Zsigmond királyt e vitéz apjának híre-neve vette rá, hogy őt Havasalföld vidékéről a saját országába hozza és országának lakosává tegye, továbbá, hogy örök birtokként méltóképpen megajándékozza Hunyad erődítményével, ahol most nemes és nézni is gyönyörűséges vár emelkedik.” A havasalföldi származást még a Hunyadiakkal ellenséges szemléletben fogant Cillei-krónika is igazolja, amely szerint Hunyadi János „aus dem Landt Wlachey” származik.

A kutatás jelenlegi állása szerint is a havasalföldi eredet a legkézenfekvőbb. Az 1400 körüli havasalföldi állapotok ismerete igen hézagos, mivel roppant kevés írott forrás őrződött meg abból a korból. Ismerünk Serbét, Vajkakat és Radulokat, de genealógiai összefüggések nem mutathatók ki. Ezek az adatok mindössze annyit támasztanak alá, hogy a család által kezdetben használt keresztnevek elterjedtek voltak Havasalföldön.

Valószínűleg bojárcsaládról van szó, és az sincs kizárva, hogy rokonságban állt a havasalföldi uralkodói dinasztiával, a Basarabbal. A család áttelepedésének okáról Thuróczi mindössze annyit említ, hogy Vajkot vitézsége miatt hozta Zsigmond király Magyarországra. Zsigmond különféle diplomáciai és hadi vállalkozásai során több alkalommal is kapcsolatba került havasalföldiekkel. 1395–96-ban mindennaposá váltak e kapcsolatok: 1395-ben Mircea elűzött havasalföldi vajda Brasóban hűségesküt tett Zsigmondnak, később a magyar király vezetett hadjáratot Havasalföldre, 1396-ban pedig havasalföldi kontingens vett részt a Nikápolynál vereséggel zárult kereszties hadjáratban. De nem feltétlenül kell valamilyen konkrét politikai eseményhez kötni a Hunyadi család Magyarországra jutását, erre egyéb körülmények között is sor kerülhetett. 1374-ben például öt havasalföldi bojár menekült Nagy Lajos királyhoz a vajdájukkal való konfliktus miatt. Oláh Miklós apja, Stoián szintén a havasalföldi vajda elől menekült Mátyás királyhoz, majd lett szászvárosi királybíró. ❀

II. HUNYADI JÁNOS APJA ÉS TESTVÉREI

Az áttelepedés kezdeményezője Hunyadi János apja, Vajk volt, majd rokonainak egy része is követte őt. Ahogy Zsigmond korának művészetét nemzetközi jellege miatt igen találóan internacionálisnak nevezi a művészettörténeti kutatás, hasonlóképpen internacionális volt Zsigmond udvara is. Ebben a kozmopolita közösségben találkozunk először Hunyadi János apjával, akinek jelenléte a királyi udvarban havasalföldi származása ellenére sem meglepő.

Nem tudjuk, mikor mondtak le görögkeleti vallásukról és lettek katolikusok. Lehet, hogy a családtagok különböző időpontokban tértek át, de az irányadó szerepet bizonyára Vajk játszotta. Zsigmond udvarában katolikus lehetett, gyerekei is azok voltak. Elképzelhető, hogy a testvérek, unokatestvérek csak később követték példáját. Ezt támasztja alá Vajk testvérének, Radulnak az esete, aki 1409-ben Radul, 1419-ben László, más néven Radul formában szerepel az oklevelekben.

A királyi udvari szolgálat hamarosan meghozta gyümölcsét. Zsigmond király 1409. október 18-án adományozza Hunyad birtokát örök tulajdonul Vajknak és általa testvéreinek, Magasnak és Radulnak, továbbá atyai nagybátyjának, Radulnak és Vajk fiának, Jánosnak. Minden bizonnyal Vajk akkor már Magyarországon élő teljes rokonságáról van szó. Figyelemre méltó a kis János említése az oklevélben, aki akkor mindössze néhány éves lehetett. Ez Hunyadi János első említése.

Az adományozás tárgya egy nagy potenciállal rendelkező kis birtok, ahol a korábbi hiedelemmel ellentétben akkor még nem volt vár, sőt az oklevél még mezővárosnak sem nevezi a települést. A család helyzetével a legjobb párhuzamot a szintén román eredetű Kendefi család esete szolgáltatja Hunyad megyében. 1404-ben Malomvizi Kende fia, János Zsigmond királytól kapta adományba a hátszegi Nuksora (Nucșoara) birtokot. A két birtok szerkezetében (falú és a hozzá tartozó föl-

dek) hasonló volt, Hunyadot valamivel nagyobb mérete és jobb fekvése helyezte előtérbe. A két család tehát nagyjából egy időben kezdett nemesi jogon földet birtokolni a megyében.

Az 1409-ben kelt oklevél a Hunyadiak genealógiája szempontjából is igen fontos, hiszen a család aprajánagyja szerepel benne. Bizonyára senki sem maradt ki belőle, aki számított. Az első ismert generáció tagjai közül megemlíti Serbét és testvérét, Radult. Mindkét név igen elterjedt volt Havasalföldön Șerb, Șerbu, Șerbea, illetve Radul alakban. Az adományozás pillanatában Serbe már nem élt, Radul viszont igen. Ő 1419 előtt halt meg utódok nélkül. Serbének három fiáról tudunk, akiket megemlít az oklevél: Vajk, Magas és II. Radul.

A következő generációt elsődlegesen Vajk képviseli, a főadományozott. Nevének román változatai: Voicu, ritkábban Voico. Magyar megfelelője Vajk. Bonfini Butinak, Heltai Voik Buthinak nevezte. Nincs kizárva, hogy egy ideig Ozorai Pipo familiárisa volt. 1409-ben Zsigmond király udvari lovagja volt, 1414-ben továbbra is lovagnak számított, azonban hunyadi birtokán tartózkodott. 1419-ben testvére, Radul intézte a család ügyeit, tehát valamikor korábban halt meg. Fiai: János, ifj. János és II. Vajk. Több lánya is volt, akik közül név szerint Klárát ismerjük, illetve egy másik lányról is tudunk, aki a Szentgyörgyi Székely családba házasodott be.

Vajk feleségének, vagyis Hunyadi János anyjának kilétét nem sikerült megnyugtatóan tisztázni. Heltai szerint a Morzsina családából származó nőről van szó. Keresztnevét, az Erzsébetet Cortesius jegyezte fel, és e két adatból született Morzsina Erzsébet alakja, akit később a köztudat Szilágyi Erzsébet asszonyi erényeivel ruházott fel. A Szörényi bánság vidékéről ismerünk ugyan egy Morzsina családot, ők azonban csak a 16. században jelentek meg az írott forrásokban, amikor a Hunyadiak már kihaltak. A feleség katolikus lehetett, mivel az előző házasságából hozott lányát Klárának keresztelte. Vajk a második férje volt.

Vajk testvérei közül Magasról nem tudunk semmit, II. Radul viszont bátyja halálát követően vezető szerepet játszott a család életében. 1419-ben úgy szerepel egy oklevélben, mint László, más néven Radul, Vajk testvére. Úgy tűnik tehát, hogy katolikus hitre térése alkalmával a László nevet vette

fel. Talán az ő felesége volt Branicskai Anikó (Ankó), egy hátszegi kenézi családból származó hölgy, aki kiterjedt Hunyad megyei rokonsággal rendelkezett. Családjá akkor már nemesnek számított. A feleség kiválasztása jól tükrözi a betelepülő Hunyadiak első generációjának társadalmi állását. László olyan feleséget választott magának, aki valahol a kis- és középnemeség határán helyezkedett el.

A Branicskai lánnyal kötött házasság sok zavart okozott a Hunyadi család eredetének kutatásában, ugyanis a történészek egy része ebből a család hátszegi román származását olvasta ki. Az Anikóval kötött házasság azonban nem emiatt, hanem a Hunyadiak társadalmi helyzetének megítélése miatt lényeges. Ez a házasság, illetve az adományba kapott Hunyad birtok egyértelművé teszi, hogy a Hunyadiak akkoriban a megyei szinten tevékenykedő nemesség, azaz a középnemesség sorába tartoztak Hunyad megyében. A többiekkel szemben volt azonban egy igen fontos előnyük: Vajknak köszönhetően sikerült kialakítaniuk egyfajta szorosabb kötődést a királyi udvarhoz.

Hunyadi Jánosnak volt még egy lánytestére, akit sajnos név szerint nem ismerünk, de feltételezhetően – a források nagyon ellentmondásosak – a források nagyon ellentmondásosak – Szentgyörgyi Székely Jánoshoz ment feleségül. Férje kezdetben székely is

abban a nehéz időszakban a Hunyadiak tántoríthatatlan híve, egyik legfontosabb támasza volt.

Hunyadi János öccsei közül a legkisebb, II. Vajk még gyerekkorában meghalt. A másik, akit szintén Jánosnak kereszteltek, szinte Hunyadival párhuzamos karriert futott be. A forrásokban néha Jovánként, kisebbik Jánosként vagy ifjabb Jánosként szerepel. Bátyja mellett a család másodhegedűse volt, a királyi udvarba sem került. Mialatt bátyja külföldre kísérte Zsigmondot, ő Csáki László erdélyi vajda (1427–1437) alatt szolgált, a vajda havasalföldi hadjárata során meg is sebesült.

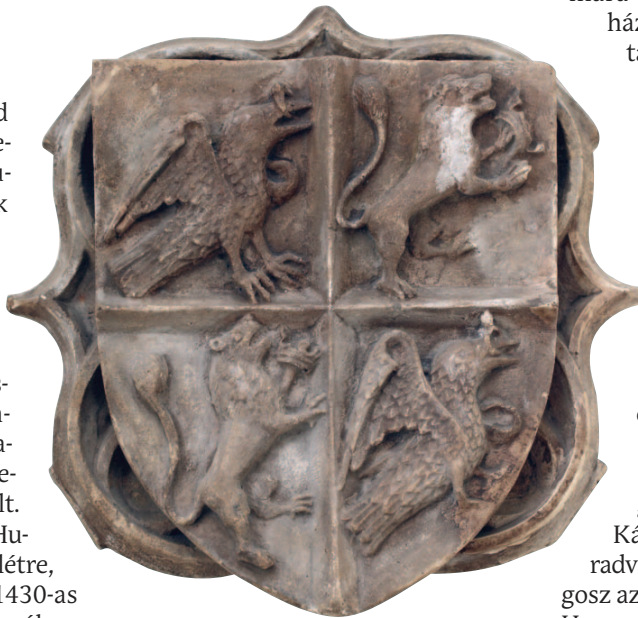
1434 után a két testvér pályafutása szorosan összefonódott: 1437-ben együtt szolgálták Zsigmondot ötven lándzsással, 1439-ben együtt kapták meg igazgatásra a Szörényi bántság várait, majd ugyanabban az évben együtt nevezte ki őket Albert király szörényi bánokká. 1440-ben említik utoljára.

Erdélyben halt meg, valószínűleg az Utószülött László és I. Ulászló között kirobbant polgárháború során. Miután Hunyadi János Magyarország kormányzója lett, csodálatos, szarkofágszerű síremléket rendelt öccse számára a gyulafehérvári székesegyházba. Ez az uralkodói reprezentációba illő síremléktípus tökéletesen tükrözi Hunyadi János szeretetét és tiszteletét fiatalon elhunyt öccse iránt.

Szórványos adatok arról tanúskodnak, hogy rokonságban állhatott II. Vladislav havasalföldi vajdával, akit rokonának (proximus noster) nevez, illetve a szintén havasalföldi származású Oláh Miklós apai nagyjával. Az előbbi esetben talán csak udvariassági formulával állunk szemben, a második esetben pedig Olahus genealógiai spekulációjával. A Kárpátokon kívüli régióban maradvra érdemes megemlíteni Jan Długosz azon tudósítását is, amely szerint Hunyadi János biztatására, az ő segítségével került trónra II. Péter vajda, aki feleségül vette egyik ötven év körüli nővérét. Ezt az adatot sem kétségbe vonni, sem más adatokkal alátámasztani nem lehet. Az kétségtelen, hogy II. Péter Hunyadi bizalmi embere volt, moldvai vajdaként neki adományozta Chilia várát. ✿

Hunyadi János címerének eredeti (fent) és bővített változata (lent)

HUNYADI JÁNOS TESTVÉREI

Vajk gyerekei képviselik a család ismert tagjainak harmadik generációját. A legidősebb fiú Hunyadi János volt, de vegyük sorra először a testvéreit. A lányok közül Klára a legismertebb, ő János féltestvére volt anyai részről. A Szatmár megyei középbirtokos Dengelegi családba házasodott. Ez a házasság is jól tükrözi azt a társadalmi kört, amelyben a Hunyadiak mozogtak a 15. század elején. Férje Dengelegi Pongrác volt. Elképzelhető, hogy e házasság Hunyadi János közvetítésével jött létre, ugyanis János és Pongrác az 1430-as években Zsigmond király udvarában szolgáltak mint udvari lovagok. Pongrác később Hunyadi fontos támasza lett, 1441–1444 között Erdély alvajdája. 1444. november 10-én halt meg a várnai csatában. A két család jó viszonya Mátyás korában is megmaradt, amikor Pongrác három fia már országos méltóságokhoz jutott, bárók lettek.

pán (1444), a kunok bírja (1444–1446), majd pedig horvát-szlavón bán és a vránai perjelség kormányzója volt (1446–1448). Közös gyermekük, Székely Tamás az 1450-es években a vránai perjelséget vitte tovább, illetve

III. HUNYADI JÁNOS

pmeditat: paucos post dies mltis cu munerib⁹ (vt ipe spabat)
placatu regni hūgarie trássiluanas traducere fecit in partes.
De electione dñi iohānis wayuode in gubernatorē: ⁊ de ta/
lione per eundē a drakul wayuoda exacta.

Hic hāc tādē belli rēpētatē: postqz regis wladislai lu/
gubzem interitū: ne quis in regno in alterius offensā
moueretur: per dominos prelatos ⁊ barones regni in
terdictum est: ⁊ nihilominus vt adueniente sc̄lo pē/
t.

Hunyadi János a Thuróczi-krónika augsburgi kiadásában, 1488

Az a személy, aki Vajk után a következő szintre emelte a család társadalmi megítélését és jelentőségét, Vajk legidősebb fia, Hunyadi János volt. Bármennyire is fontos emberré nőtte ki magát, olyan alapvető adatok, mint születésének dátuma és helye, a család kezdeti szerényebb mivoltának homályába veszttek. Amikor 1409-ben a család megkapta a hunyadi birtokot, már élt, hiszen neve szerepel az adományozottak között. Korával kapcsolatban mindössze annyit tudunk, hogy fiatalabb volt Kapisztrán Jánosnál, aki 1386-ban szüle-

tett. 1409-ben minden bizonnyal kisgyermek volt.

A fiatalkorára vonatkozó adataink elég szerények és nem mindig megbízhatóak. Feltételezhetően Ozorai Pipónál szolgált először, akinek neve a család betelepődése és a hunyadi birtok megszerzése kapcsán is felmerült. Ezt követően került Lazarevics István szerb fejedelem udvarába, ahol 1426-ban jövendő feleségének apja, Szilágyi László is familiáris volt. Itt ismerkedett meg Szilágyi Erzsébettel, aki méltó házastársnak bizonyult a nem könnyű természetű János számára. További szór-

ványos adatok arról tanúskodnak, hogy fiatalkorában a Csáki család valamelyik tagjánál, illetve Újlaki István macsói bánnál szolgált. Itt lett jó barátja Újlaki Mikós, akivel szinte párhuzamosan alakult a karrierje, együtt aratták korai sikereiket és lettek erdélyi vajdák.

A bán halála után, 1430 körül került Zsigmond király udvarába. Ezzel lényegében lezárult egy ciklus a család történetében, hiszen onnan folytatta, ahol apja abbahagyta: Zsigmond udvari vitéze lett. Ez tette lehetővé annak idején Vajknak a hunyadi birtok megszerzését, most pedig új távlatokat nyitott János karrierje számára. 1430–1434 között elkísérte európai útjára az uralkodót, akit ez alkalommal Rómában császárrá koronáztak. János azonban nem volt jelen a koronázáson, mivel Milánóban maradt, Filippo Maria Visconti udvarában, ahol két évet töltött 1431–1433 között. Zsigmond kozmopolita királyi, majd császári udvara és az itáliai környezet képezte az alapját mindannak, amire befolyásos baráti körét, hadművészeti ismereteit, reprezentációs, politikai és diplomáciai tevékenységét építette. Mondhatni új emberként tért vissza családjá körébe, szolgálataira pedig a császár továbbra is igényt tartott.

Itt vált szét apa és fia karrierlehetősége. Az apa udvari vitézként visszakerült Vajdahunyadra, János viszont továbbra is a királyi szolgálatában maradt, és egyre fontosabb feladatokkal bízták meg. A milánói évek alatt kisebb vagyona tett szert, és ezt a lehető legjobb helyre fektette be: kölcsönt adott Zsigmondnak. A családi ingatlanvagyon eddig mindössze a hunyadi birtokból állt és sehogyan sem akart gyarapodni. Most azonban a kölcsön fejében János és hasonló nevű öccse zálogba kapott egy mezővárost, Papit a marosi rév felével. Több évtizedes szünet után tehát Hunyadi János ismét gyarapítani kezdte a család birtokait, Zsigmond és Albert korában csak zálogbirtokokkal, I. Ulászló uralkodásával kezdődően örökös birtokadományokkal.

Az 1430-as évek végére a két testvér katonai szolgálata egyre nélkülözhetlenebbé vált. Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a milánói epizód után a két Hunyadi részt vett Zsigmondnak a csehországi husziták elleni harcaiban. Az ott szerzett tapasztalatokat Hunyadi egész életében ka-

Címerbővítő armális
Hunyadi János részére

matoztatta. Ezt követően kerültek a déli végekre, amikor Habsburg Albert király (1437–1439) a déli részek legfontosabb királyi várainak egy részét (Szörény, Görény, Orsova, Miháld) bízta a védelmükre, majd életének utolsó évében szörényi bánokká nevezte ki őket. Itt olyan hatalmasságok örökébe léptek, mint Ozorai Pipo és Tallóci Frank, akik tiszteletre méltóan védtek az ország határát.

A Hunyadi testvérek immár országos méltóságviselők, bárók lettek. Igazi áttörésnek számított ez a család történetében, ám óriási feladattal társult: védelmezni kellett a határ támadásnak legjobban kitett szakaszát, ahol Galambóc megszerzése révén a Török Birodalom határos lett a Magyar Királysággal. Jól tükrözi a család státuszában bekövetkezett minőségi változást, hogy míg korábban a két testvér minden oklevélben Oláh Jánosként szerepelt, a Szörényi bánság élére való kinevezés után következetesen Hunyadi Jánosnak nevezték őket. Noha formailag bárók lettek, a valóságban a család vagyona és társadalmi megítélése még messze volt az országos méltóságviselőkéitől. Ez azt jelentette, hogy Hunyadi hírneve és méltóságai messze megelőzték vagyoni helyzetét. A család birtoka ugyanis még mindig

szérsény volt: Hunyadon kívül a többit csak zálogban birtokolták.

Albert hirtelen halála és állapotos özvegye nehéz helyzet elé állította az országot. A nemesség egy része kitartott fia, Utószülött László mellett, míg a többiek a fiatal lengyel királyt, Jagelló Ulászlót hívták az országba. A Hunyadi testvérek sokat köszönhettek Albertnek, így kiállításuk Jagelló Ulászló mellett eleinte bizonytalan volt. Csak azt követően álltak Ulászló oldalára, hogy Magyarország koronázott királya lett. A két tábor között kirobbant polgárháború során esett el az Erzsébet-párti Erdélyben Hunyadi János öccse 1440-ben.

Végül a bátaszéki győzelem hozta meg az átütő sikert nemcsak I. Ulászló-nak, aki katonai fölénybe került az Erzsébet-párttal szemben, hanem Hunyadi Jánosnak is, akit Újlaki Miklóssal együtt az uralkodó hamarosan kinevezett erdélyi vajdának. Hunyadi ezzel a legbefolyásosabb bárók sorába lépett, elsődlegesen hadvezéri képességeinek köszönhetően. Szérsény udvari vitézként hagyta el egykoron Erdélyt, és vajdaként tért vissza ebbe az Ulászlóval szemben ellenséges tartományba, ahol még ő sem rendelkezett megfelelő kapcsolatrendszerrel. Ekkortól azonban a Szörényi bánság területe mellett Erdélyben is megkezdhetette hatalmának kiépítését.

Az I. Ulászlóval való együttműködés Hunyadi János törökellenes harcainak legdicsőségesebb szakasza. 1442-ben magát a ruméliai beglerbéget győzte le, a következő évben pedig támadó hadjáratra vállalkozott a törökök ellen, amire Európában már évtizedek óta nem volt példa. 1444-ben hatalma csúcsán volt, már országok sorsáról dönthetett. Szerbia és Bulgária jövője forgott kockán, és nem véletlen, hogy éppen ekkor jutott a legnagyobb területek birtokába: a magyar történelem egyik legzűrösebb birtoktranzakciója során megkapta Brankovics György szerb despota magyarországi birtokainak egy részét. Ezzel családi vagyona összhangba került bárói hatalmával és új társadalmi pozíciójával.

Hunyadi pályafutása nem volt rendkívüli vagy szokatlan. Onnan folytatta családjá felemelését, ahol apja abbahagyta. Kitartó munkával, lépésről lépésre haladt előre mind a méltóságok megszerzése, mind a családi birtok gyarapítása terén. Mire országos méltóságviselő lett, ennek megfelelő családi vagyonnal, már bőven túl volt a 30. életévén. Többnyire a csatatereteken, nehezen szerzett érdem volt ez, nem könnyen az ölébe hullott gazdagság vagy hirtelen felívelő pályafutás. ❀

Fotó: Mudrák Attila

A Hunyadiak síremlékei

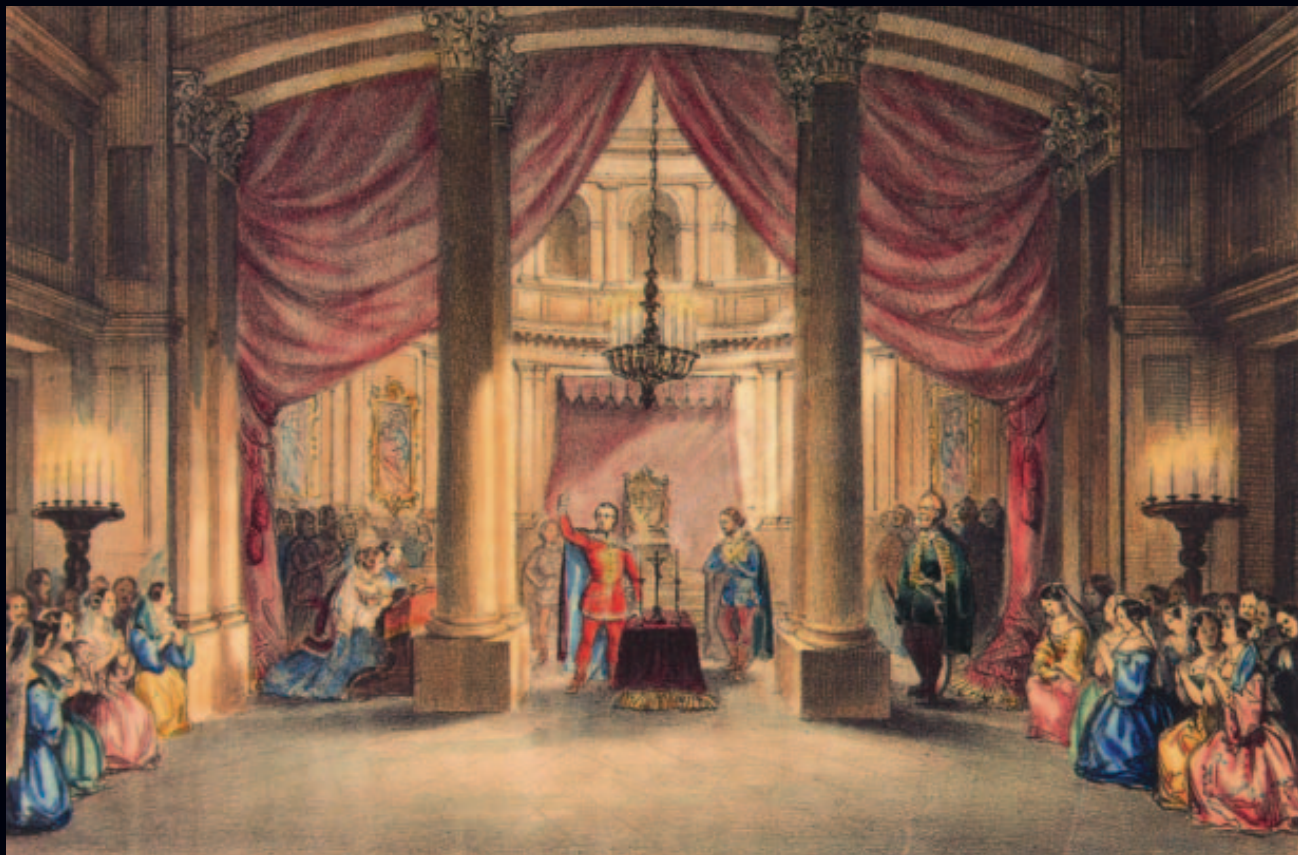
A 15. század közepén a gyulafehérvári székesegyház a Hunyadiak valószínű panteonjává vált, a család három tagját temették ide. Az első temetés kezdeményezője Hunyadi János volt, aki kormányzóként sem feledkezett meg szeretett öccséről, az 1440-ben meghalt ifj. Jánosról. Az uralkodói síremlékek nagyszerűségét idéző szarkofág mindmáig a legjobban megőrződött és egyértelműen azonosítható Hunyadi-síremlék. Az ifjú vitéz teljes vértetben jelenik meg a fedlapon, jobb kezében zászlót tart, feje a sisakján pihen, lábát pedig a bátorságot megtestesítő oroszlánra helyezi. A szarkofág oldallappjait mérművel díszítették és három címert helyeztek el rajta, a Hunyadiakét, a Magyarországra utaló vágásos címert és a Jagellók lengyel királyi címert, ifj. János ugyanis I. Ulászló táborában harcolva esett el egy erdélyi csatában.

A középső síremléket Hunyadi Jánosnak szokták tulajdonítani. Hunyadi már 1442-ben kifejtette azon óhaját, hogy halála esetén a gyulafehérvári székesegyházban temessék el, ami a nándorfehérvári csatát követő halála után meg is történt. Mátyás király bizonyára állíttatott neki síremléket, de ez nem maradt meg. A jelenlegi 1533-ban készült Szapolyai János király megbízásából. A két hosszanti oldallap a török-ellenes harcokra utal: az egyik oldalon csatajelenetet, a másik oldalon török foglyok elhurcolását látjuk. A síremlék fedlapja, noha utólagosan belekarcolták Hunyadi János nevét, valószínűleg valamelyik erdélyi fejedelem síremlékének képezte a részét. Erre a kavarodásra 1658 után került sor, amikor a tatárok kifosztották a székesegyházat, szétverték és megcsönkítették a síremlékeket.

A harmadik síremléken Hunyadi László neve látható. A szép, alakos fedlap páncélozott vitézt ábrázol, feje kettős hímvett párnán pihen, lábánál oroszlán hever. Kétoldalt elegáns címtartó angyalok támasztják Hunyadi János és Szapolyai János címert. Vagyis ez a fedlap nem más, mint Hunyadi János 1533-ban készült szarkofágjának felső része. Ez lényegében azt jelenti, hogy Hunyadi László síremlékéből semmi nem őrződött meg. A tatárdúlás után több darabra szétverték találták meg a Hunyadi-síremlékeket, de mivel csak a 18. században állították fel ismét őket, senki nem emlékezett eredeti állapotukra.

IV. HUNYADI LÁSZLÓ

Erkel Ferenc Hunyadi János című operájának 19. századi színpadképe

A színes litográfia jól példázza, hogy a Hunyadi család tagjainak történelmi szerepe nemcsak a képzőművészet, hanem a zene világában is ihlető erejű volt.

Hunyadi László igen érdekes tagja volt a családnak. Nagy reménnyel tekintettek rá, ám karrierjének éppen reményteljes csúcán bukott el. Torzóban maradt életútja tökéletesen testesítette meg a magyar sors 19. századi töréseit, nem véletlenül lett a magyar irodalom és művészet allegorikus történelmi hőse. Olyan fiatalon halt meg, hogy felvázolni sem tudjuk belső tulajdonságait, így bármennyire is közelinek érezzük magunkhoz, mégis enigmatikus személy marad.

László közel egy évtizeddel volt idősebb Mátyásnál. 1431-ben vagy 1433-ban született. Kezdetben a különféle birtokadományok kapcsán kiállított oklevelekben szerepel a neve, első alkalommal 1444-ben. Mivel ő számított a Hunyadi-vagyon legfontosabb örökösének, apja nagy hangsúlyt fektetett a

neveltetésére, és korán bevonta az ország politikai életébe. Ezt megelőzően László neve politikai házasságkötési kísérletek kontextusában fordul elő. 1448 tavaszán a Cillei Ulrikkal kötött kiegyezés alkalmával vetődött fel először Hunyadi László és Cillei Erzsébet eljegyzésének lehetősége. Erzsébet anyai részről Brankovics György szerb despota unokája volt. Az eljegyzésből végül nem lett semmi, mivel a Hunyadi és Brankovics közti viszony jelentős mértékben megromlott, sőt 1448 decemberében Hunyadi János a szerb despota fogságába került. Innen csak úgy tudott szabadulni, hogy Lászlót hagyta maga helyett túszként a despotánál, illetve átengedte Érsomlyó várát. Hunyadi a becsületén esett sérelem megbosszulása, fia kiszabadítása és a Brankovics-birtokok megszerzése érdekében több mint egy évet várt,

míg végül 1450-ben a tavaszi hadjárat során sikerült kiszabadítania fiát.

László, aki időközben nagykorú lett, országos méltóság viselőjeként bukkan fel legközelebb. 1452-ben apja a pozsonyi ispánságot bízta rá, melynek várát még 1450-ben szerezte meg a Rozgonyiaktól. Ugyanazon év októberében jelentős küldöttség ment Bécsbe, hogy Magyarország hódolatát fejezze ki V. Lászlónak, és előkészítse hazajövetelét. Hunyadi János nem volt tagja a küldöttségnek, de maga helyett elküldte fiát, Lászlót, aki nemcsak a család érdekeit képviselte, de kíséretével a Hunyadiak előkelőségét is reprezentálta. Lászlót ugyanis – ahogyan Újlakit is – 400 lovas katona kísérte, míg a többiek – Szécsi Dénes, Vitéz János, Garai László – ennél jóval kisebb kísérettel érkeztek. László rövid ideig horvát és dalmát bán volt, illetve egy ka-

tonai vállalkozásáról is tudunk: a csehek ellen az északkeleti megyékbe induló had főkapitányának nevezték ki. Azonban apjához hasonlóan neki sem sikerült úrrá lennie a csehek felett.

Az utólagos események alapján úgy tűnik, 1456-ban László részt vett Nándorfehérvár védelmének megszervezésében. Talán kezdettől fogva ott volt a várban, és Szilágyi Mihály oldalán harcolt. Az apja számára végzetes kimenetelű ostrom után László lett a család feje. Az apai örökség azonban óriási volt: tartalmazta a királyi jövedelmeket, a főkapitányi tisztet, a hatalmas birtokokat, amelyek között jogosan és jogtalanul szerzett családi birtokok, illetve jelentős királyi birtokok egyaránt voltak, a familiárisok sokaságával együtt. László megörökölte továbbá a család tekintélyét, nemzetközi elismertségét, jó hírnevét, de megörökölte a Hunyadival szembehelezkedő magyar arisztokraták táborát is, amely

V. László visszatérte óta egyre csak nőtt. Ekkora örökség láttán jogosan merül fel a kérdés: meg tudott-e felelni László az új kihívásoknak?

Az újdonsült családfő még Nándorfehérváron tartózkodott, amikor a törökellenes hadjárat folytatása címén V. László, Cilleivel az oldalán, megérkezett a déli végekre, nemzetközinek mondható hadsereg kíséretében. Az uralkodó természetesen nem a török miatt tette meg ezt az utat: a hadszíntér megtekintése ürügyén tisztázni akarta Hunyadi László szerepét az ország kormányzásában. Futakon vert táborát, itt rendelte el a tanács megtartását. László kisebb hadsereg élén megérkezett csak ide, ahol a két félnek látszólag sikerült kiegyeznie. Az uralkodóval való találkozás tétje a királyi jövedelmek és várak visszaszolgáltatása volt, illetve az elszámolás bemutatása. Futakon végül kompromisszum született: Hunyadi László lemondott a királyi jövedelmekről, Nándorfehérvár-

ról és a többi királyi várról, cserébe viszont nem kellett beszámolnia arról, hogyan gazdálkodott ezekkel korábban. Mindenki elégedettnek tűnt, sőt Cilleivel atyai szövetséget is kötött. Végül abban maradtak, hogy a király és kísérete átmegy Nándorfehérvárra megtekinteni a hadizsákmányt. A Hunyadi család számára azonban nagy ér-

Hunyadi László a ravatalon, 1457

Madarász Viktor festménye után Rohn Alajos litográfiája.

Madarász Viktor a Hunyadi László siratása című képét az 1859. évi történelmifestmény-pályázatra küldte haza Párizsból. A tragikus téma az itthoni közönség számára azonnal érthető és egyértelmű célzást jelentett az egy évtizeddel korábbi eseményre, a szabadságharc eltiprására. A kevés alakot, drámai fény-árnyék hatást alkalmazó kompozíció forradalmian újszerűnek hatott a korábbi elbeszélő, színpadias történelmi képekkel összehasonlítva.

vágás volt a várak visszaszolgáltatása, és úgy tűnt, László nem lesz képes egyben tartani apja szerzeményeit. Ez a helyzet vihette rá, hogy merényletet hajtson végre V. László legfontosabb tanácsadója és rokona, Cillei Ulrik ellen.

A merényletre a nándorfehérvári látogatás bizonyult a legjobb alkalomnak. A király október 8-án érkezett meg népes kíséretével, és a terveknek megfelelően csak a király és főurakból álló kísérete jutott be a várba, a hadsereg kint rekedt, sőt a kíséret fegyverzetét is elvették. Mindez a király tekintélyének komoly megsértését jelentette, és előrevetítette a következő nap tragédiáját. Ahány forrás, annyiféleképpen adja elő az eseményeket. Thuróczi szerint Hunyadi László kereste fel Cilleit a szállásán. Beszélgetésük vitába torkollott, ami tettelegességig fajult. Bonfini szerint a főurak tanácskozásán alakult ki vita kettejük között, Hunyadi László pedig egy levelet mutatott fel, amely azt bizonyította, hogy Ulrik a két Hunyadi fiú meggyilkolását tervezte.

A vita végül Ulrik meggyilkolásához vezetett. V. Lászlónak a Hunyadiak „bűneit” felsoroló oklevele szerint László „*jelenlétünkben, egynéhány cinkostársával együtt [...] váratlanul, kardjával megölte*” a főurat. A legfontosabb forrás talán V. László titkárának beszámolója, amelyet november 21-én írt Aeneas Silvius Piccolomini bíborosnak. Összevetve az adatokat, a merényletre a következőképpen került sor. A király megérkezését követő nap reggelén az uralkodó Cillei társaságában misén vett részt. Ezalatt a Hunyadi-párt jeles képviselői Cillei szobájában gyűltek össze, hogy tárgyaljanak vele, a szomszédos szobába pedig katonákat rendeltek. Nem akarták megvárni a mise végét, így kétszer is üzentek neki, hogy siesen tárgyalni velük, Cillei azonban csak a mise után sietett fel a szobájába. Itt kölcsönös vádaskodásba bocsátkoztak, mire Cillei kardot rántott és megsebesítette Hunyadi Lászlót. Ekkor László és emberei valósággal lemészárolták a stájer grófot, majd levágták a fejét, hogy Törökországba küldjék. Ezt többen helytelenítették, így a fejet visszahelyezték a holttest mellé. Az eseményt Piccolomini is megértéssel nyugtázta: „*Azt hiszik, hogy Cillei gróf megölésével a fiú nem csekélyebb szolgálatot tett a kereszténységnek, mint atyja Mohamed leverésével.*”

Hunyadi László igencsak gyűlölhette Ulrikot, ugyanis a tetemet öt

napig hagyta vérében temetetlenül. Az a tény, hogy V. László sem tudott gondoskodni nagybátyja eltemetéséről, egyértelműen bizonyítja a király kiszolgáltatott helyzetét Hunyadi Lászlóval szemben. Sőt a király ez alatt az öt nap alatt nem hagyhatta el a várat, lényegében fogoly volt. Hunyadi László innen Temesvárra kísérte a királyt, ahol Szilágyi Erzsébet és Mátyás is tartózkodott. Itt eskü alatti ígéretet és írásos kötelezvényt csikart ki a királytól, hogy nem lesz bántódásuk.

Hunyadi Lászlónak nem volt könnyű helyzete a családon belül sem. A Hunyadi János halála után egyre nagyobb befolyásra szert tevő Szilágyi Mihály megpróbált hasznot húzni unokaöccse kiszolgáltatott helyzetéből, és még Temesváron kapott tőle birtokokat. Lászlónak azonban jelentős mértékben megromlott a viszonya olyan főurakkal is, akik korábban Hunyadi János fő támaszai voltak, például Újlaki Miklóssal.

A királyi bosszú több hónapig várta magát, de ez csak lappangó oka volt annak, hogy végül 1457 márciusában letartóztatták a Hunyadi fiúkat. Úgy tűnik, összeesküvést szőttek a király ellen, ami sokkal aktuálisabb és aggasztóbb volt V. László számára. Ez éppen akkor derült ki, amikor tanácskozásra gyűltek össze a bárók, hogy a törökellenes hadjárat ügyét megbeszéljék az uralkodóval. Március 14-én tartóztatták le az összeesküvőket, elsősorban a Hunyadi fiúkat párthíveikkel, Vitéz János váradi püspökkel, Rozgonyi Sebestyénnel, Kanizsai Lászlóval és másokkal egyetemben.

Hunyadi Lászlót főbenjáró bűnök miatt még március 16-án a budai várban kivégezték. A kivégzéshez asszisztáló notabilitások listája hosszú és szomorú volt: Garai László nádor, Újlaki Miklós erdélyi vajda és szlavón bán, Pálóci László országbíró, Rozgonyi János erdélyi vajda, Rénold és Osvát székely ispánok, Alsólendvai Bánfi Pál ajtónállómester, Buzlai László és Szomszédvári Czernin Henning lovászmesterek, Jan Giskra és még sokan mások. László holttestét a budai Mária Magdolna-templomba vitték, majd másnap az árulóknak szánt Krisztus teste-kápolnában temették el. Mátyás még uralkodásának első évében rehabilitálta bátyját, akinek tetemét átvitték Gyulafehérvárra, és nagy pompával temették el a székesegyházban a Hunyadi család tagjai mellé. ❀

Hunyadi János második fia a család igen késői gyermeke. Bátyja után tíz évvel, 1443. február 23-án született. Nemcsak születésének ideje, hanem helye, sőt maga a ház is ismert, ahol világra jött. Kolozsvár azóta is őrzi az uralkodó emlékét.

Hunyadi János két fia mintha két külön családba született volna. Az apa csupán udvari lovas, egy átlagos nemesember volt László születésekor, aki számára nem biztosíthatott olyan neveltetést, amilyenben majd Mátyás fog részesülni. Mire felcseperedett, az apának nagy szüksége volt rá, így korán az országos politikai élet vérkeringésébe került. Mátyással egészen más volt a helyzet. Amikor megszületett, Hunyadi már az ország legbefolyásosabb bárói köréhez tartozott, erdélyi vajda volt. Bátyja árnyékában Mátyás nem került annyira exponált helyzetbe, kiváló nevelői voltak, bár nem tudjuk pontosan, mi is volt az apa szándéka vele.

Gyerekkorának első éveit többnyire Kolozsváron tölthette. A család itt hosszú távra rendezkedett be, s csak Heltai Gáspárnak köszönhetjük azt a történelmi toposzt, mely szerint Szilágyi Erzsébet átutazóban volt a városban, amikor a gyerek megszületett. Mátyást egészen biztosan Kolozsváron keresztelték meg, és talán itt foglalkoztak először a nevelésével. Később ebben Vitéz János vállalt felügyeleti szerepet, a tényleges nevelés feladata azonban I. Ulászló király udvari papjára és tanácsosára, Szanócki Gergelyre hárult.

Mátyás egyéves korában, 1444-ben jelenik meg először az írott forrásokban, bátyjával együtt. Nevével legközelebb a Brankovics és Cillei családok sárjával kötendő politikai házasság kapcsán találkozunk. Ennek gondolata 1448 nyarán merült fel először, amikor Hunyadi Lászlót és Cillei Erzsébetet akarták összeházasítani. A rigómezei vereség utáni események egymás ellen fordították a két tábornokot, s csak hároméves konfliktus után, 1451. augusztus 7-én kötöttek békét, Garai László nádor közvetítésével. A béke részét képezte az eljegyzés is, azonban László helyét ezúttal Mátyás foglalta el. Mátyás ekkor nyolc-, Cillei Erzsébet tízéves volt. Az esküvő idejét 1453. december 6-ra tűzték ki.

Időközben a Cillei Erzsébettel való házasságnak igen komoly lett a tétje, ugyanis 1452-ben meghalt az egyedüli Cillei fiúörökös, IV. Hermann. A két gyermek lényegében a szülők politikai